

ARTE y SOCIEDAD ¡¿Y ESO ES ARTE?!

La crisis del arte como “expresión europea”

Docent: Ioannis Mouratidis
Curs 2024-25: UNED-Sènior Barcelona
Hores lectives: 30
Dia i hora: dimarts, 09.00-11.00 h
Idioma: castellà
Calendari: febrer: 11, 18 i 25
març: 4, 11, 18 i 25
abril: 1, 8, 22 i 29
maig: 6, 13 i 27
juny: 10

Introducció

Desaparició del criteri de la bellesa; diversificació dels materials i eliminació del quadre emmarcat i de l'escultura sobre pedestal; joc amb els límits i rellevància de qualsevol forma de distanciament; importància dels discursos (descripció, narració, interpretació); funció essencial dels “especialistes” en la condició d'intermediaris entre les obres i el públic; vincles estrets entre els actors del mercat privat (galeristes, col·leccionistes) i els de les institucions públiques (museus, comissaris d'exposicions...); internacionalització dels intercanvis; creixent importància de la necessitat d'incloure al circuit artístic “oficial” tots els exclosos fins ara, entesos sota el terme de l' “Altre”...

Aquests són alguns dels temes més rellevants que intentarem revelar aquest curs. Veurem que tots aquests aspectes són característiques pròpies de l'art contemporani que configuren un món nou, summament coherent però radicalment en ruptura amb les formes anteriors d'art conegudes pel públic en general, fins i tot de vegades, per aquell més culte i aficionat a l'art.

Objectius

L'objectiu del present curs és oferir a l'estudiant el coneixement i les eines teòriques necessàries per apropar-se al funcionament de l'art contemporani de principis del s. XX.

No proporcionarem arguments a favor o en contra de l'art contemporani, sinó identificar les regles implícites –qualitats per a uns, defectes per a altres– que ajuden a entendre'l.

Tampoc no es tracta d'una enumeració lineal i cronològica dels principals moviments artístics de l'art contemporani i els seus representants, sinó d'una lectura des del punt de vista de la funció social i el paper en la subversió de les relacions entre art, poder i societat, establertes anteriorment.

Finalment, indagarem en les relacions amb el poder que ho encarrega i el finança, per veure si continuen sent les mateixes que funcionaven fins aquell moment.

Programa

PRIMERA PART

1. EL TRIOMF DE LES AVANTGUARDES. La gràfica de l'Expressionisme i el Cubisme
2. L'AVANTGUARDA RUSSA
3. DADÀ i SURREALISME
4. L'ÈPOCA DEL FUNCIONALISME
5. ARQUITECTURA i URBANISME. Arquitectura funcional i macroestructures
6. EL DEBAT ARTÍSTIC A EUROPA. Cultura europea vs. Cultura americana
7. VARIACIONS DE L'APOCALÍPTIC. Expressionisme abstracte i informalisme
8. LA PINTURA ALS EUA La investigació visual

SEGONA PART

9. EL SOMNI AMERICÀ. Això que van anomenar: Pop Art
10. ART COM A EXPERIÈNCIA. Espai i cos a l'Art Minimal.
11. FER-SE A LA IDEA. Allò estètic contra allò artístic. L'art Conceptual
12. EL CAMP EXPANDIT DE L'ESCULTURA
13. L'ART DE LA TERRA. Espai i temps al Land Art
14. L'HÍBRID. Instal·lacions, Happenings i Performances
15. REVISANT AL SUBJECTE MODERN. Els "Altres" entre nosaltres

Metodologia

Aquest curs es construeix mitjançant l'anàlisi de les conseqüències pràctiques de les propietats reals de l'art contemporani.

Per a la seva elaboració he tingut en compte tres condicionants rellevants que intentaré traslladar a l'estudiant: El primer consisteix a tenir en compte les obres col·lectivament i no una per una; el segon és entendre les obres no en la continuïtat amb el passat, sinó en canvi, en la diferenciació respecte als models anteriors; i finalment, el tercer suposa abandonar el discurs interpretatiu a favor d'una descripció basada en l'observació minuciosa de l'obra i no pas en l'especulació ("l'artista vol dir").

El curs està organitzat en dues parts:

A la primera, comencem el nostre discurs des dels moviments artístics europeus després de la ruptura que va suposar l'Impressionisme de la dècada de 1860 i a través de l'acostament a moviments com l'Expressionisme, el Dadà o el Surrealisme, veurem com s'estableix un debat antagònic entre el art europeu i l'americà.

A la segona part, el curs se centra en la creació artística contemporània tal com es desenvolupa en les propostes que venen de l'altra banda de l'Atlàntic. Veurem com a partir de moviments crítics com el Pop Art, el Land Art o les Instal·lacions i les Performances, el discurs del circuit de l'art internacional adopta les premisses nascudes a l'art dels EUA.

Al final del curs es proposarà als estudiants, presentar si així ho desitgen, un breu treball personal (teòric o, fins i tot pràctic) relacionat amb algun dels temes tractats.

Bibliografia

Argan, G. C. (1998). El arte moderno. Del Iluminismo a los movimientos contemporáneos. Akal.

Aznar Almazán, Y. y Martínez Pino, J. (2009). Últimas tendencias del arte. Editorial universitaria Ramón Acedes.

Battesti, J. (2012). Que reste-t-il du présent? Collecter le contemporain dans les musées de société. Le Festin.

Bishop, C. (2016). Infiernos artificiales. Arte participativo y políticas de la espectadoría. Teoría.

Chipp, H. B. (1995). Teorías del arte contemporáneo. Akal.

Crow, T. (2001). El esplendor de los sesenta. Arte americano y europeo en la era de la rebeldía 1855-1969. Akal, Tres Cantos.

Doherty, C. (2004). Contemporary Art. From Studio to Situation. Black Dog Publishing.

Fernández Polanco, A. (2004). Formas de mirar en el arte actual. Edilupa.

Gombrich, E.H. (2006). La Historia del Arte. Debate.

Guasch, A.M. (2009). El arte del s. XX en sus exposiciones, 1945-2007. Serbal.

Haskell, F. (1993). *History and its Images. Art and the interpretation of the past.* Yale.

Heinich, N. (2017). *El paradigma del arte contemporáneo. Estructuras de una revolución artística.* Casimiro.

Lippard, L. (2004). *Seis años: La desmaterialización del objeto artístico, de 1966 al 1972.* Akal, Tres Cantos.

Maderuelo, J. (2006). *Medio siglo de arte. Últimas tendencias- 1955-2005.* Abada editores.